

15. *Theatrum Europaeum, oder ausführliche und wahrhaftige Beschreibung aller und jeder denckwürdiger Geschichten 1691–1695.* – Teil XIV / Beschreibung durch anonymus. – Frankfurt.a.M., 1702. – 964 s.
16. *Theatrum Europaeum, oder ausführliche und wahrhaftige Beschreibung aller und jeder denckwürdiger Geschichten 1696–1700.* – Teil XV / Beschreibung durch anonymus. – Frankfurt.a.M., 1707. – 905 s.
17. *Theatrum Europaeum, oder ausführliche und wahrhaftige Beschreibung aller und jeder denckwürdiger Geschichten 1672–1679.* – Teil XI / Beschreibung durch anonymus. – Frankfurt.a.M., 1682. – 1332 s.
18. *Theatrum Europaeum, oder ausführliche und wahrhaftige Beschreibung aller und jeder denckwürdiger Geschichten 1618–1629.* – Theil I / Beschreibung durch J.P. Abelinum. – Frankfurt.a.M., 1662. – 1164 s.
19. *Theatrum Europaeum, oder ausführliche und wahrhaftige Beschreibung aller und jeder denckwürdiger Geschichten 1707–1709.* – Teil XVIII / Beschreibung durch Daniel Schneider. – Frankfurt.a.M., 1720. – 454 s.
20. *Theatrum Europaeum, oder ausführliche und wahrhaftige Beschreibung aller und jeder denckwürdiger Geschichten 1713–1715.* – Teil XX / Beschreibung durch Daniel Schneider. – Frankfurt.a.M., 1734. – 520 s.
21. *Theatrum Europaeum, oder ausführliche und wahrhaftige Beschreibung aller und jeder denckwürdiger Geschichten 1657–1660.* – Teil VIII / Beschreibung durch Martin Meyer. – Frankfurt.a.M., 1693. – 1304 s.
22. *Theatrum Europaeum, oder ausführliche und wahrhaftige Beschreibung aller und jeder denckwürdiger Geschichten 1660–1665.* – Theil IX / Beschreibung durch Martin Meyer. – Frankfurt.a.M., 1699. – 1570 s.
23. *Theatrum Europaeum, oder ausführliche und wahrhaftige Beschreibung aller und jeder denckwürdiger Geschichten 1665–1671.* – Theil X / Beschreibung durch Martin Meyer und J. W. Geiger – Frankfurt. a. M., 1677. – 641 s.

Ie. Litvinenko

UKRAINIAN LANDS IN THE CONTEXT OF «EXTRAORDINARY STORIES» FOUND IN THE GERMAN CHRONICLE “THEATRE OF EUROPE”

The article examines the information potential of the reports found in the rubric “Sonderbare Geschichte” of the German chronicle “Theatre of Europe” of the seventeenth – early eighteenth century.

Keywords: “Theatre of Europe”, chronicle, source, extraordinary stories, report.

УДК 94(477)(048)

о. Юрій Мицик

З ЛИСТІВ ЯРОСЛАВА ІСАЄВИЧА

Публікація листів видатного вітчизняного історика, академіка НАН України Я. Д. Ісаєвича до Ю. Мицика.

Ключові слова: Я. Д. Ісаєвич, кореспонденція.

Ярослав Дмитрович Ісаєвич (7. 03. 1936 – 24. 06. 2010) належить до чільних українських істориків ХХ ст. Його науковий доробок надзвичайно багатий, хоча й досі не поцінований як слід. Я. Д. Ісаєвич був у числі тих, хто стояв біля джерел відродженої Києво-Могилянської академії. Протягом перших років її існування (від 1993 р.) вчений читав курс вітчизняної історії для гуманітаріїв та спецкурси на магістерській програмі «Історія». Ярослав Дмитрович підтримував теплі дружні стосунки з усіма працівниками кафедри історії НАУКМА, щедро надавав їм консультації та методичні поради. Мені випала честь знати Ярослава Дмитровича ще з 1974 р., коли він дав згоду бути офіційним опонентом моєї кандидатської дисертації «“Кройніка” Феодосія Софоновича як історичне джерело та пам’ятка української історіографії XVII століт-

тя». Не думав я тоді, що колись доведеться як священику правити панахиду у Благовіщенському храмі Києво-Могилянської академії на 40-й день по смерті незабутнього Ярослава Дмитровича...

Восени 1974 р. я двічі побував у Львові, де на вулиці Стрийській жили обидва мої офіційні опоненти: д-р. іст. наук, професор Г. Ю. Гербільський і канд. іст. наук, доцент Я. Д. Ісаєвич. Тоді ж я вперше побував у гостинній оселі Ісаєвичів, познайомився з його дружиною Ольгою Володимирівною. 6 березня 1975 р. у Дніпропетровському держуніверситеті відбувся захист моєї кандидатської дисертації. Слід сказати, що він проходив у досить напруженій атмосфері. Було відчутно прагнення деяких членів спеціалізованої ради при історичному факультеті ДДУ, які поділяли великодержавно-шовіністичні по-

гляди «завалити» «націоналістичну» роботу. Так, коли Ярослав Дмитрович приїхав до Дніпропетровська, його активно почали «обробляти», щоб він дав негативний відгук на роботу. Але Я. Д. Ісаєвич був людиною принциповою і глибоко порядною. Він рішуче підтримав мене у цей складний момент життя, що пам'ятне. Після захисту Ярослав Дмитрович лишився ще на пару днів у Дніпропетровську і йому чи не першому з українських істориків після Д. І. Яворницького вдалося попрацювати у відділі рукописів Дніпропетровського історичного музею (тоді музей розбудовувався, запроваджував нову експозицію і під цим приводом його рукописні зібрання були наглухо замкнені і нікому з дніпропетровських дослідників туди не вдавалося прорватися). Ярослав Дмитрович дістав дозвіл на працю з цими матеріалами і потім поділився зі мною своїми враженнями щодо побаченого.

Наступного вихідного дня я з моїм науковим керівником, незабутнім Миколою Павловичем Ковальським посприяли у здійсненні маленької мрії Ярослава Дмитровича, який дуже хотів побачити унікальну пам'ятку козацького бароко – Свято-Троїцький храм у козацькому місті Самарі (нині – Новомосковськ, що за 25 км від Дніпропетровська). Микола Павлович, який, до речі, знав Ярослава Дмитровича ще з часів навчання на історичному факультеті Львівського університету, десь знайшов автомобіль і ми втрех вирушили до Новомосковська. Дорогою метри чимало говорили про складну ситуацію в Україні (тоді в розпалі була «маланчуківщина», закривали історичні часописи, виганяли з роботи видатних українських науковців – О. Апанович, М. Брайчевського, Я. Дзирю та ін.), зокрема вони говорили про нещасливу долю Федора Павловича Шевченка, якого не оминули переслідування з боку антиукраїнських сил...

Після зустрічі в Дніпропетровську з Ярославом Дмитровичем наші творчі контакти тривали, серед них важливе місце належить кореспонденції. У мене збереглися листи лише за другу половину 70-х – початок 90-х рр. ХХ ст. На жаль, частину листування було втрачено, оскільки умови мого життя, зміни місця проживання, а потім переїзд із Дніпропетровська до Києва, не сприяли належному збереженню особистого архіву. Крім того, у 1986 р. у моєму помешканні нарешті з'явився телефон і я міг зв'язуватися з Ярославом Дмитровичем завдяки цьому диву техніки. Але це мало й свої негативні наслідки, оскільки слідів цих телефонних розмов не залишилося, а пам'ять людська, на жаль, не може відтворити всього, що відбулося. Я планую у найближчому часі написати спогади про Ярослава Дмитровича, а поки що подаю нижче тексти його листів. Поза сумнівом, ці листи видатного вченого знадобляться під час повного видання його творчої спадщини, вивчення життя й

діяльності Я. Д. Ісаєвича, зокрема, його контактів із істориками Південної України. У публікації пропускалися стандартні адреси відправника та отримувача на конвертах, згадки про поштові штемпелі, хоча останнє бралось до уваги при датуванні листів (Ярослав Дмитрович чомусь рідко ставив дати написання своїх листів). Окремі нерозбірливі слова позначено так: (...)*.

***

№ 1

1982 (?)

Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Давно не писав, бо був у жахливому цейтноті. А тепер він ще більший, бо сьогодні повідомили, що до середини місяця маю виїхати до Румунії на 3 місяці. Дуже Вам вдячний за передплату на 80-томник. Будь ласка, переведіть його на ім'я дружини на нашу львівську адресу. Скільки ми Вам винні за передплату і отриманий том?

Чи будете Ви у Львові протягом найближчих місяців?

З щирим вітанням. Ваш Яр. Ісаєвич.

Чи у якийсь Ваш збірник не пішла б стаття про історіографію Гал[ицько] – Вол[инського] літопису або «Г[алицько] – В[олинський] літопис як джерело з історії культури». 26 (...) * виїду на 2 місяці до РНР.

Ваша стаття у «Жовтні» отримала позитивну рецензію. Вона сподобалася і Федорову, і відповідальному за рубрику «Пошук» Романові Мих[айловичу] Кудлику. Піде в друк обов'язково, але у зв'язку з перевантаженістю рубрики не раніше останніх номерів цього року, а може, й на початку наступного».

№ 2

1983 (?)

Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Щиро Вам дякую за надіслану мені Вашу працю. Я ще не встиг прочитати, але й після побіжного перегляду бачу, що Ви знайшли надзвичайно цікаві і важливі матеріали. Чи не могли б Ви надіслати цю працю, а також посередньо («Нім[ецькі] джерела») Чоботу Дмитру Васильовичу: 293000, м. Броди Львівської обл., вул. Валова, 7/1.

Через кілька днів я зможу Вам надіслати ревидання своєї книжечки про Івана Федорова.

Дуже шкодую, що не зможу виїхати на джерелознавчу конференцію...

З щирими вітаннями. Ваш Яр. Ісаєвич».

№ 3

1984 (?)

Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Дякую за книжечку, яку Ви мені надіслали. Я захоплений і схиляюся перед Вами: Ви один вводите до наукового обігу більше принципово

важливих джерел з історії України, ніж усі інші історики України разом взяті. Прикро, звичайно, що поліграфічна форма така слабенька, а ще прикрише, те, що Ваші видання не рекламуються, не розповсюджуються через книгарні (хоча б по передплаті, як то слід було б робити з науковими виданнями). І все одно, (те, що) Ви робите, важко переоцінити! Хай Вам щастить!

Висилаю Вам останній випуск каталогу. Поки що я маю лише кілька примірників, отже загалну розсилку робитиму пізніше.

З щирими вітаннями. Ваш Яр. Ісаєвич.

Настільки незмірно вище стоять Ваші методичні посібники від того, що продукують десятки університетів і педінститутів. Якщо б було хоч кілька таких людей, як Ви, медієвістика вийшла б з того стану, в якому вона опинилась...»

(Автограф.)

№ 4
2 січня, 1985
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Пишу цього листа навздогін за попереднім вітальним. Справа в тому, що я мав нагоду зустрітися з Романом Федоровим і розмовляв про Вашу статтю «Шлях до волі». Він мені сказав, що такий автор як Ви рекомендацій не потребує – Ваші статті він оцінює дуже високо. Але оскільки раніше має друкуватися інший Ваш матеріал (він не пам'ятає назви), то має бути якийсь інтервал між Вашими статтями.

З щирими вітаннями Ваш. Я. Ісаєвич».

№ 5
17 листопада 1985 р.
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Надзвичайно Вам вдячний за книжки! Завтра їду до НДП (путівкою мене преміювали за роботу з дітьми в Малій акад[емії] наук старшокласників), до Грайфсвальда і Ростока. Повернуся 3.XII., тоді напишу Вам докладнішого листа щодо наших видавничих і всяких інших планів.

Щиро Ваш Яр[ослав] Ісаєвич».

№ 6
грудень 1985 р.
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Від щирого серця вітаю з Новим роком, бажаю щастя, здоров'я, творчого настрою. Хай Новий рік буде для Вас доброзичливим, сприятливим у всіх відношеннях.

Надсилаю офіційно запрошення надіслати Вам для публікації Ваш текст. ЮНЕСКО дала на це видання \$20 000. Якщо маєте змогу дати добрий текст, можемо надрукувати англ. або французькою мовою.

Міцно тисну руку. Ваш Ярослав Ісаєвич.

Дуже гарно пройшло Шашкевичеве свято. Це ми добилися видання конверта!»

(Автограф. Листа написано на листівці «Київ. Державний архітектурно-історичний заповідник “Софійський музей”. Трапезна. XVIII ст.».)

№ 7
1986 (?)
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Якраз мені подзвонила О. О. Ріпка (зам. дир[ектора] Галереї), що одна з Ваших ікон уже куплена музеєм-садибою Івана Франка, створена недавно в Нагуєвичах. Ікони будуть поставлені на закупівельну комісію пізніше.

З щирими вітаннями. Ваш Я. І.»

(Автограф. Листа написано на листівці «Портрет видатного грузинського поета Давида Гурамшвілі».)

№ 8
до 4 березня 1986 р.
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Будь ласка, негайно висилайте свої тези рос[ійською] мовою (цитати і назви творів Франка мовою оригіналу) у Львів, Радянська, 24, Інст[итут] сусп[ільних] н[аук], оргкомітет симпозиуму. Я вже Вам писав про це з Києва.

Чекаємо Ваш Яр. Ісаєвич».

(Автограф.)

№ 9
4 березня 1986 р.
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

16.I. Я був у Києві на засіданні оргкомітету Франківського симпозиуму. Ваших тез тоді ще не було. Якщо б вони йшли по нашій секції («Франко і визвольний рух», куди належить і тема «Франко як дослідник класової і визвольної боротьби»), то тези надіслали б нам. Натомість тема «Франко – історик» входить до IV секції (Франко – вчений), за яку відповідальні не ми, а ін[ститу]т етнографії.

Надсилаю Вам програму конференції до 400-річчя братства. Моя стаття на цю тему має бути незабаром у «Літ[ературній] Україні».

На жаль, обидва збірники наші під великим знаком запитання. Буду тримати Вас у курсі подій.

З щирими вітаннями. Ваш Яр. Ісаєвич.

Р. S. Висилаю бібліографічну картку: може, це Вас зацікавить».

(Автограф. Листа написано на листівці «Київ. Державний архітектурно-історичний заповідник “Софійський музей”. Трапезна. XVIII ст.».)

№ 10
5 березня 1986 р. (?)
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Сьогодні вранці відіслав Вам листа, а тільки що побачив бібліографічну картку, яку мав намір Вам надіслати. Оскільки я її згадую в листі, то посилаю окремо, хоч, напевне, Вам цей універсал добре знайомий. Ви настільки глибоко освоїли архіви, що можна дивуватися Вашій ерудиції і працездатності!

З щирими побажаннями здоров'я і нових творчих успіхів. Ваш Ярослав Ісаєвич».

(Автограф.)

№ 11

1986, квітень (?). – Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

11.V. у нас буде засідання оргкомітету, після якого будемо остаточно знати, які доповіді увійшли. Програму складає сам Г. Д. Вервес (з допомогою Ю. Б. Кузнецова) у Києві. Вони прийдуть до нас 11.V. вранці з розмноженим вже проектом опрацьованої у них програми. Але, звичайно, ми (львівська група оргкомітету і я як її секретар) зможемо відновити якусь частину з тих доповідей, що їх вони не включають.

Надсилаю Вам програму невеликої конференції, до якої ми за прикладом в'ятських (м. Кіров) і київських організацій Т[оварист]ва книголюбів включили і бібліографію. Не перший випадок дали її коротенькою, далі будемо намагатися давати більші бібліографічні додатки, цитати, ілюстрації. Хотілося б, щоб з цієї першою ластівкою полетіли й інші. Будемо намагатися...

Дуже прошу, якщо вони ще є, надіслати по 2–3 примірники таких книжок:

– Метод[ические] указания по ист[орической] библиографии, Учебные таблицы. Вып. 1–2 (особливо вип. 1).

– Историографические и источниковедческие проблемы отечественной истории. 1985 (хоча б 1 примірник).

– Швидько. Анализ источников по соц[иально]-эк[ономической] истории Левобережной Украины.

Якщо важко по 2-примірники, то прошу хоча б про одному, але терміново. Можна б передати через Ганну Кирилівну [Швидько], з якою ми маємо зустрітися 30.V у Києві.

Це я пишу після оргкомітету. Кияни Вас поставили у фіксовані виступи (5 хв.), але я перевів у повідомленні (10 хв.) і настояв на друкуванні Ваших тез. Буду слідкувати за їх долею на всіх наступних етапах.

З щирими вітаннями. Ваш Яр. Ісаєвич.»

(Автограф.)

№ 12

7 липня 1986 р.

Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Вам запрошення було вислане рекомендованим листом на два-три дні раніше, ніж запрошення М. П. Ковальському. Крім того, я Вам написав, щоб Ви взяли на себе написання замовленої мені для У[країнської] Л[ітературної] Е[нциклопедії] статті «Літописці Волині і України» (1500 знаків, бібліографія).

Висилаю Вам дублікатом запрошення. Будь ласка, повідомте про його отримання.

З 9 до 10.VII я буду у Вільнюсі, потім виїжджати з Львова хіба що на пару днів у експедиції. Дуже шкода, що перший лист пропав.

З щирим привітом. Ваш Я. Ісаєвич.

Ярослава Романовича [Дашкевича] я бачу (випадково у бібліотеці) раз на кілька місяців, а тепер він поїхав у відпустку. Живе він дуже далеко, телефону не має, тому ми не змогли показати йому краснзавчі тези».

№ 13

після 15 вересня 1986 р.

Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Шкода, що під час симпозіуму ми мало мали okazji поговорити.

Дуже дякую за книжки, за які я не встиг розрахуватися, – мій борг Вам постійно зростає. Звичайно, якщо б не схвильованість організаційними неполадками, я не забув би. Під час наступної зустрічі постараюся не забути – а тут вийшло так, що Мицько передав книжки після Вашого від'їзду.

Матеріали симпозіуму будуть друкуватись, на це є субсидія (\$20 000) від ЮНЕСКО. Десь у кінці жовтня або в листопаді ми розішлемо листи про обсяг, терміни подачі і як оформлювати апарат.

З щирими вітаннями. Ваш Яр. Ісаєвич.»

(Автограф.)

№ 14

до 1 липня 1987 р. (?)

Київ.

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Ймовірно десь після 5.VII я поїду до Польщі у складі комісії, що має отримати у них деякі архівні документи (в основному кінця XIX – початку XX ст.) і вести переговори щодо дальшого обміну книгами, а, можливо, й рукописами та стародруками. Вони хочуть від нас пресу XIX ст., ту, яка не збереглась начебто ніде, крім колишнього Оссолінеуму. Неофіційно говорилося, що хотіли б отримати автографи класиків польської літератури, а могли б віддати, скажімо, універсали Хмельницького. Я був 22.IV у польсь[ькому] посольстві, де в присутності ген[ерала] Ярузельського вони передали нам кілька рукописів і стародруків. Було декларовано, що обмін має продовжуватися. Я в розмовах на всіх рівнях підкреслював, що найбільш бажано, щоб цей обмін був обміном репродукціями (мікрофільми, мікрофіші, ксерокопії і т. д.), а не оригіналами. Можливо, це буде супроводитись обміном тими оригіналами, які мають музейно-меморіальне значення. Але як фактично піде справа, важко знати. Нам варто мати варіантні списки, чого ми хочемо: те, варто просити в першу чергу, те, що можна було б попросити, якщо ми їм дамо багато. Об'єктивно кажучи, у нас є чимало такого, що тут майже або й зовсім не використовується – «Gazeta Elbląska» XIX ст., адміністративні акти міст центральної Польщі початку XX ст. Поки що ми не про все признаємося, але якщо змусять щось давати, то можна б такі речі дати в обмін на те, що для нас виявляє найбільший

інтерес. Отже, треба їхати у всеозброєнні. Тут дуже допоможуть Ваші і М. П[авлови]ча праці. Дуже вдячний був би Вам за консультацію, що Ви вважаєте найістотнішим. Можливо, напишіть, в які дні і години Вам можна телефонувати на роботу.

Дякую за прислані мені примірники цінної книжечки і за листа. Відповім на нього з Львова. А це я пишу в Києві, куди приїхав як опонент в КДУ по докт. дис. В. Задорожного (Торгівля зах[ідно]укр[аїнських] земель кінця XVIII – початку XIX ст.), а також у зв'язку з майбутнім виїздом в Польщу. Я пропонував Вашу кандидатуру, але оскільки обмін йде між академічними установами (бо вони просять матеріали ЛБАН), то вирішили послати академічного працівника.

Чекаю від Вас по змозі швидкої відповіді, бо час від'їзду може бути і прискорений.

З щирими вітаннями. Ваш Яр. Ісаєвич.
(Автограф.)

№ 15
до 1 липня 1987 р. (?)
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Дуже дякую за докладного листа. Час нашого від'їзду невідомий, невідомо і звідкіля ми зможемо замовляти рукописи і їх копії. Мабуть, лише з бібліотечної системи, може навіть тільки з Оссолінеуму. Чи щодо більшості матеріалів, про які Ви пишете в “Аналізе...”, мікрофільми Вами замовлені (або, може, вже отримані), чи їх тільки треба замовляти. Зокрема, мого дисертанта цікавлять матеріали б[ібліоте]ки ПАН про битву під Берестечком (БПАН, 2253, а. 77–93); 1962, а. 349–51), а також Ягел[лонська] 49 (а. 181), 108, а. 243–245; 90, а. 15 зв. Врешті з AGAD-AK 42/143, AR-II, 14, а. 177–181. № 250 (інв[ентар] Підгорецького замку).

Р. С. Чи книга Серчика “На далекій Україні” чогось варта? Чи є сенс її шукати собі, докладаючи великих зусиль (якщо книжка розійшлась).

У видавництві “Мол[ода] гвардія” виходить упорядкований мною збірник “Чтобы вовек едино были” (в серії “История отечества в романах, повестях, документах”). Робилося це дуже поспішно, отже, не критикуйте дуже гостро. Авторські невідомо чи дадуть, але для Вас, думаю, що здобуду.

Якщо йде мова про обмін мікрофільмами, то все ясно. А якщо вони забажають автографи польських письменників (такі наміри в них є), що просити взамін? І що варто просити взамін польської преси XIX – поч. XX ст. ? дуже хотілося б по змозі терміново знати Вашу думку.

Все дуже неясне і невиразне, між різними інстанціями, які причетні до цього «обліку» нема контакту.

1–4.VII буду в Москві як опонент на захисті Я. Міляєвої в Ак[адемії] мистецтв.

Щірі вітання! Ваш Яр. Ісаєвич.
(Автограф.)

№ 16
7 липня 1987 р.
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Повідомлення про виїзд нашої групи відкладається на початок серпня. Але будемо лише 6 днів – 3 у бібл[іотеці] Нар[одовій], 3 у Оссолінеумі. Дуже хотілося б знати Вашу думку: що просити в обмін, якщо високі інстанції вирішать віддати їм автографи польських письменників і пресу XIX ст.

Буду вдячний, якщо організуєте кілька замовлень на книжку, яка дуже давно лежить у видавництві. Це допоможе набрати тираж.

Микола Павлович [Ковальський] дзвонив, що привіз книжки від Вас, але я його ще не бачив.

Дякую! Міцно тисну руку! Ваш Ярослав[ав].»

№ 17
вересень 1987 р. (?)
Поїзд «Львів–Запоріжжя»

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

І[гор] З[іновійович] Мицько передав мені збірник з Вашою статтею, – дякую Вам за нього. Дякую і за запрошення взяти участь в джерелознавчому збірнику: можливо я буду рекомендувати Вам когось з нашої молоді.

“Архівів України” я на цей рік не передплачував, але сподіваюся опубліковані Вами листи Хмельницького побачити у Вашій новій книзі. Чекатиму її з великою цікавістю. На жаль, не маю ніяких даних про невідомі листи Богдана Іванові Лукичу Бутичу Ви можете написати на адресу УРЕ, де він тепер працює в редакції “Історії міст і сіл”. Адреса є на кожному томі (здається, 252650, Київ, 30, МСП, вул. Леніна, 51). Домашньої не пам'ятаю. Я маю її вдома, але цього листа я пишу по дорозі до Узбекистану, куди “прибув на короткотривалій відпочинок”. Кину в скриньку в Запоріжжі, де ми робимо проміжну посадку.

Про “антифашистський” збірник я повідомив М. Швагуляка.

З щирим вітанням. Ваш Я. Ісаєвич.
(Автограф.)

№ 18
15 листопада 1987 р.
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Дякую за листи! Звертаюсь до Вас за порадою у важливій справі. Моя асп-ка (?) Хомишин кінчає дисертацію. Думаю, що практично вона буде готова не раніше осені наст[упного] року. Але якщо вона не здасть до кінця року кандмінімуму за фахом (інші здані), то муситиме здавати кібернетику і для цього їхати в Київ на 2-місячні курси, що їй практично майже неможливо. А у нас, ні в ін[ститут]ті, ні в ун[іверсите]ті не можна здавати “історіографію та джерелознавство”, оскільки нема жодного історика з цим фахом у дипломах. Чи у Вас приймають з цієї спеціаль-

ності? Але навряд чи до кінця року буде екзамен? Чи не можна було б здати в найближчу “сесію”, а оформити цим роком. Звичайно, було б ідеально, якщо б вона могла здати у нас (з участю Ваших екзаменаторів, якщо треба), а оформити це у Вас. Чи є якась можливість чогось такого, чи, може, це я розфантазувався. Буду вдячний, якщо зможете терміново про це написати. Йй, правду кажучи, шкода відривати час від дисертації для непродуктивних поїздок.

Ви не відповідали на моє запитання: чи висилати Вам “Чтобы веки едины были” поштою, чи чекати okazji? У лютому у нас буде Федорівський семінар, а у квітні давно очікувана конференція про зв’язки, до якої друкуватимемо тези. Крім того, в травні передбачається конференція про історію і культуру Галицького князівства (до 800-річчя смерті Ярослава Осмомисла, яке минуло 1. X. ц. р.). Крім того ще до кінця року проведемо конференцію до 900-річчя літописного Звенигорода, де завершується спорудження музею, сільського культурного центру, нової школи, пам’ятника Володимиркові Володаревичу. А у львівській пресі розгорнулася дискусія, де ставити пам’ятник Шевченка (на який Товариство охорони [пам’яток] збирає гроші).

Галина Сильвестрівна запрошувала і мене до “Історії Черкас”, але я відмовився як за некомпетентністю, так і за браком часу. Крім всього іншого, “доведеться” редагувати томи “Зведення пам’яток” областей західного регіону.

З якнайсердечнішими побажаннями доброго здоров’я і творчих перемог.

Ваш Яр. Ісаєвич.

Дружина дякує за пам’ять і з свого боку передає Вам вітання».

(Автограф.)

№ 19
грудень (?) 1987 р. (?)
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!
Маю до Вас пильні справи.

1. У травні (очевидно близько 15.V) будемо проводити конференцію з історії братств, на якій буде секція російсько-українсько-білоруських зв’язків до середини XVII ст. Будемо друкувати тези. Чи не змогли б Ви написати тези обсягом до 3 стор. (з науковим апаратом) “Нові джерела про боротьбу українського народу за возз’єднання з Росією”. Нам така тема дуже потрібна. Надрукуємо обов’язково (або щось про культурні зв’язки рос[ійсько]-укр[аїнсько]-білоруські).

2. У нас вже лежать дві Ваші статті до збірників відділу, але питання про їх видання відкладається з року на рік. Зате ми мусимо обов’язково видати у 1988 році (а значить, у 1987 р. здати у видавництво) збірник статей “Слово правдиве полум’яне”. Українська антикатолицька публіцистика XVI–XVIII ст.”. Чи Ви або Микола

Павлович [Ковальський] будете мати щось для такого збірника? Без сумніву, щось готове є у Плохія. Але як з ним зв’язатися? А може, десь у портфелях Ваших збірників лежить якийсь його матеріал на цю тему. Ми могли б і продублювати. Наш збірник українською мовою.

Чекаємо Ваших тез і відповіді на цю пропозицію. Бажаю Вам у Новому році якнайшвидшого захисту.

Міцно тисну руку. Ваш Яр. Ісаєвич.

Р. S. Продовжую писати вже після ознайомлення з Вашою статтею в “Архівах” і після отримання бандеролі. За бандероль щиро дякую! Заохплений Вашою працездатністю і високим рівнем того, що Ви публікуєте! Особливо мені подобається Ваша стаття у “Архівах”. Можливо, для нашого збірника Ви могли б щось написати про антикатолицьку публіцистику в укр[аїнській] діловій писемності (листах і своєрідних “відкритих листах”, які були більш навіть публіцистичними, ніж діловими). З Вашої статті бачу, що відповідний матеріал у Вас є, треба подумати, як би назвати відповідно до теми збірника. Цитуйте якнайбільше, щоб вводити матеріал до наукового обігу! Не виключаю і можливості публікації в додатку якоїсь яскравої антикат[олицької] публіцистичної пам’ятки. Місце, ймовірно, буде. Якщо б пішов гарний матеріал з теми збірника, то можете і не обмежуватися 1 аркушем.

Надзвичайно корисними вважаю і Ваші вказівки про археографічні повтори та інші хиби публікацій. До “Правди [про унію]” і деяких інших Ви підійшли ліберально, там є і помилкові переклади, і багато інших недоліків.

Думаю доручити Д. Чоботові прорецензувати для “Жовтня” всі Ваші публікації про “Визв[ольну] війну”. Коли понесу Федорову книжечку, буду домовлятися про публікацію. А Чоботові віддам одну з книжечок.

Зауваження такі. Як твердить Багров, прізвище Левассер, а Боплан – вказівка на масток пана Гійома Левассера. Я писав про це у “Жовтні” в передмові до укр[аїнського] перекладу. “Кг” наскільки знаю – вибуховий звук, а фрикативний це якраз українське “г” (h).

Чекаю якнайшвидшої відповіді.

З щирими побажаннями нових творчих успіхів. Ваш Ярослав Ісаєвич.

Коли Ви поїдете?»

(Автограф.)

№ 20
травень (?) 1989 р. (?)
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Сьогодні принесли мені автореферат дисертації: “Пахлевская Оксана Ежи-Яновна “Ит[ало]-укр[аїнские] лит[ературные] связи в ист[орическом] развитии (XV–XX вв.)”. Захист в Ін[ститу]ті літератури 18.VI. Авторка (дочка Ліни

Костенко) згадує також і італійські джерела з історії Хмельниччини.

Звичайно я був би дуже радий можливості виступити у Вас офіційним опонентом. Очевидно опонентів слід вибирати з врахуванням конкретної ситуації в тій раді, де Ви будете захищатися.

З щирими вітаннями. Ваш Яр. Ісаєвич.

Вчора написав Вам про симпозиум. Сподіваюсь бачити Вас на ньому».

(Автограф. Листа написано на листівці «Самарканд. Музей історії».)

№ 21
1994 (?)
Львів (?)

«Дорогий Юрію Андрійовичу!

Отже, розраховую на ваше сприяння в доборі для конференції найкращих учасників.

До кінця серпня буду в Гарварді.

Вчора був у Києві. Запропонував М. Жулинському включити Вас до оргкомітету по відзначенню в 1995 р. 900-річчя з дня народження Б. Хмельницького.

З щирими вітаннями. Я. Іс[аєвич]».

(Автограф.)

Коментарі до листів

№ 1

«80-томник» – йдеться про серію «Бібліотека української літератури».

«РНР» – Румунська Народна Республіка.

«Ваша стаття» – видно, йдеться про мою статтю «Під городом Корсунем...», яка була опублікована у львівському журналі «Жовтень» (1983. – № 7. – С. 100–102.).

«Федорову» – Роман Федорів (1930–2001), відомий український письменник, тодішній головний редактор журналу «Жовтень».

№ 2

«Нім[ецькі] джерела» – йдеться про мою книгу: Мыцк Ю. А. Записки иностранцев как источник по истории Украины (вторая половина XVI – середина XVII в.). – Днепропетровск, 1981. – Ч. 1. Немецкие и австрийские источники.

«Чоботу» – Д. В. Чобіт – тодішній аспірант Я. Д. Ісаєвича, нині – громадсько-політичний діяч.

«джерелознавчу конференцію» – у 1983 р. у Дніпропетровському держуніверситеті відбулася всесоюзна джерелознавча конференція.

№ 3

«за книжечку» – мовиться про видання: Ковальський Н. П., Мыцк Ю. А. Анализ архивных источников по истории Украины XVI–XVII вв. – Днепропетровск: ДГУ, 1984.

Fr. Iu. Mytsyk

№ 4

«Шлях до волі». Оскільки у портфелі «Жовтня» було ще кілька моїх статей, то цю, написану у співавторстві з ростовським істориком В. Корольовим, вдалося видати набагато пізніше і під іншою назвою: У святу неділю не сизі орли заклекотали // Літопис Червоної калини. – 1991. – № 3. – С. 25–28.

№ 7

«Ваших ікон» – на початку 70-х рр. ХХ ст. мені вдалося зібрати на Полтавщині невелику колекцію ікон. Частину образів я подарував знайомим, в т. ч. Я. Д. Ісаєвичу, а частину придбала Львівська картинна галерея.

№ 8

«свої тези» – йдеться про тези моєї доповіді на міжнародному симпозиумі, присвяченому І. Франку у Львові 11–15.09.1986 р. див. : Мыцк Ю. А. Иван Франко как историк Освободительной войны украинского народа 1648–1654 гг. // Иван Франко и мировая культура. – К., 1986. – С. 113–114.

№ 11

«Историографические» – йдеться про збірник: «Историографические и источниковедческие проблемы отечественной истории. Актуальные проблемы источниковедения и специальных исторических дисциплин. – Днепропетровск: ДГУ, 1985. Тут же згадуються методична розробка М. П. Ковальського з історичної бібліографії та навчальний посібник Г. К. Швидько.

№ 13

«Мицько» – Ігор Зіновійович Мицько – український історик, кандидат історичних наук, тоді – аспірант, писав дисертаційне дослідження під науковим керівництвом Я. Д. Ісаєвича.

№ 15

«книга Серчика» – мова про книгу сучасного польського історика В. Серчика: Serczyk Wł. Na dalekiej Ukrainie. – Kraków, 1984.

№ 19

«Плохія» – Сергій Миколайович Плохій – відомий український історик, тоді викладач ДДУ, кандидат історичних наук, писав докторську дисертацію, присвячену міжконфесійним відносинам в Україні XVI–XVII ст.

«Вашою статтею в “Архівах”» – йдеться про статтю: Мицк Ю. Невідомий лист Богдана Хмельницького періоду Визвольної війни українського народу 1648–1654 рр. // Архіви України. – 1987. – № 4. – С. 62–63.

FROM THE LETTERS OF IAROSLAV ISAIEVYCH

This is a publication of the letters of the prominent Ukrainian historian Iaroslav Isaievych to Fr. Iurii Mytsyk.

Keywords: Iaroslav Isaievych, correspondence.